**ANαliZA**

časopis za kritično misel

Letnik 8, številka 3, oktober 2004 · ISSN 1408-2969

RECENZIJA

Vojko Strahovnik

# Recenzija: Friderik Klampfer: Etiški pojmovnik za mlade

**Citiranje:** Vojko Strahovnik, »Recenzija: Friderik Klampfer: Etiški pojmovnik za mlade«, *Analiza: časopis za kritično misel* 8, št. 3 (2004): 121–122.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

*Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.*

# Friderik Klampfer

*recenziral Vojko Strahovnik*

# ETIŠKI POJMOVNIK

Aristej, Maribor 2003

Pri založbi Aristej je v zbirki Pojmovniki izšla že druga knjiga s področja filozofije. Pred nami je sedaj poleg *Logiškega pojmovnika za mlade* avtorice Olge Markič tudi knjiga Friderika Klampferja *Etiški pojmovnik za mlade*. Avtor se v njej loteva moralne filozofije, ki jo želi mladim, pa tudi vsem ostalim bralcem, približati predvsem preko obravnave mreže osnovnih moralnih (ali z moralnostjo povezanih) pojmov in odnosov med njimi. Obravnava tem moralne filozofije sledi konkretnim primerom situacij iz vsakdanjega življenja, pri katerih včasih upravičeno, včasih pa tudi neupravičeno sodimo, da so moralno pomembni, da nosijo moralno težo oziroma da so moralno sporni. Skozi celotno knjigo avtor ostaja zavezan spodbujanju bralčeve kritične moralne presoje in hkrati večanju moralne občutljivosti.

Knjiga je razdeljena v posrečeno izbrane tematske sklope. Avtor nas popelje preko osnovnih zarisov etike in morale do vprašanj, ki se vežejo na moralne dileme in moralno presojo, na pojme dobrega in zla, pravic in dolžnosti, pravičnosti in krivičnosti, avtonomnosti in svobode ter vrlin in hib. Knjigo zaključujejo poglavja, ki obravnavajo moralno odgovorne razmerje morale do religije in razuma ter seznam nekaj konkretnih ob moralnih načel. Avtor pri svojem bogatem prikazu polja morale filozof bralca ne obremenjuje z razvitimi in kompleksnimi oblikami moralnih tev rij in argumentov zanje, in mu njihove temeljne značilnosti in usmeritve prikaže le, ko gre za primer določenega celostnega odgovora na določen moralni problem.

Bralec je v posamične problemske sklope uveden z konkretnimi primeri in zgodbami, ki jih srečujemo v naši vsakdanjosti ali jih poznamo iz medijev in ki jih lahko *prima facie* zapopademo kot moralne dileme ali pa tudi ne. Tako uvodno poglavje razpira problem moralne dopustnosti splava, hkrati pa ob tem obravnava vlogo, ki jo moralna filozofija oziroma širše, sploh vsak kritičen premislek, (lahko) odigra pri oblikovanju odgovorov na to in podobna vprašanja. Bralcu je tako predstavljena razlika med posameznimi ravnmi moralne filozofije oziroma etike, od posamičnih moralnih sodb, ki spremljajo naše konkretne odločitve za ali proti dejanjem, do splošnih moralnih sodb, ki oblikujejo naše moralno obzorje in zavezanost ter na koncu še raven teoretične etike ali metaetike, ki si zastavlja vprašanja o naravi naše moralnosti, naših moralnih sodb, moralne resničnosti, moralnega upravičenja ipd., pri čemer pa slednja nikakor ni nepomembna ali zgolj obrobni dodatek praktični etiki. Drugo poglavje obravnava moralne dileme v njihovem odnosu do naših moralnih dolžnosti, sodb in moralnih zakonov. Predstavljena je razlika med pravimi ter zgolj navideznimi in nepristnimi dilemami. Moralne dileme so za bralca, posebej še za mlajšega, ki

mu je knjiga prvenstveno namenjena, zelo dober poligon, kjer se soočijo moralne intuicije in kjer se lahko razkrije tudi njihova nezdružljivost ali nasprotnost ter nujnost razrešitve napetosti med njimi, če želimo priti do pravilne odločitve in jo upravičiti. Na moralne dileme je vezan tudi premislek o racionalnosti moralnega obžalovanja. V naslednjem poglavju avtor bralcu celostno predstavi vidike naše moralne presoje: upravičenje, razlike med vrstami moralnih sodb, vlogo naših moralnih intuicij, moralnih načel in teorij ter moralnih avtoritet. Sledi poglavje o dobrem in zlem. Kaj je dobro, srečno in izpolnjujoče življenje, in kaj nevredno življenje? Gre v ozadju vrednostih sodb za ugodje, blaginjo, morda srečo? Kaj je zlo in od kod izvira? To je le nekaj od vprašanj, ki se jih na tem mestu loteva avtor ter nanje poskuša podati sklenjen odgovor ali pa vsaj zarisati nekaj namigov za iskanje letega. Sledita poglavji o pravicah in dolžnostih ter o pravičnosti in krivičnosti. V vseh svojih dimenzijah sta analizirana pojma pravice in dolžnosti ter tako bralcu predstavljena z vsemi njunimi posledicami. Pojem pravičnosti se tako izkleše v odnosu do enakosti, pravic, zaslužnosti in poštenosti.

V nadaljevanju knjige najdemo sklop poglavij o avtonomnosti in svobodi, vrlinah in hibah ter o moralni odgovornosti. Za idejo avtonomnosti oz. avtonomnega odločanja avtor pravi, da združuje tri od seboj sorodne, a ločene ideje: osebno svobodo, neodvisnost in nadzor. Svoboda in avtonomnost sta sicer izjemno kompleksni temi znotraj moralne filozofije, ki sta na eni strani doživeli tako določene "temeljno življenjske" filozofske interpretacije, hkrati pa tudi mnoštvo izrazito "filozofsko-tehničnih" obravnav (npr. pojem svobodne volje). Avtorju uspe vse te vidike povezati v zelo berljivo poglavje. Kreposti ali vrline se po antičnem razcvetu vse bolj vračajo v moralno filozofijo, zato njihova obravnava vsekakor sodi v knjigo. V nadaljevanju nam avtor predstavi tudi različne dimenzije pojma odgovornosti (npr. za nenamerne posledice naših dejanj, za komulativne posledice, kolektivne vidike odgovornosti, odgovornost za opustitve dejanj ipd.). Knjigo skleneta poglavji o odnosu morale do religije in razuma. Tu je prikazan odnos med moralnimi in verskimi razlogi, pri čemer so prvi vezani na naše moralne dolžnosti, slednji pa na dolžnosti do Boga oziroma verske resnice. Zaključno poglavje raziskuje univerzalno naravo razlogov, ki nam jo narekuje naš razum.

Našo oceno knjige lahko sklenemo z ugotovitvijo, da predstavlja knjiga *Etiški pojmovnik za mlade* izjemno kvalitetno, zanimivo in dobrodošlo branje na področju poljudnih filozofskih del. Gre za celovit in jedrnat, a hkrati natančen uvod v moralno filozofijo, ki ga je slovenski prostor že dolgo potreboval. Sedaj je pred nami ter nas tudi po zaslugi zelo duhovitih, barvitih in premišljenih karikatur Izaija Lunačka kar vabi k branju.